

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB, ILICA BROJ 31 III. KAT. PRETPLATA: GODIŠNJE K 60.—, POLUGOD. K 30.—, ČETVRTGO
 RUKOPIŠI SE NE VRAĆAJU. K 15.— POJEDINI BR. 2 K. IZLAZI TRI PUT MJESEČNO.

Sumišljenici!

Prema zaključku Egsekutive Cijonističke Organizacije ima da počne ovogodišnja šekel akcija (5681) počam od Hanuka-svetkovine. Upravljamo stoga na sve naše sumišljenike poziv, da bezodvlačno pristupe provedenju velike šekelske kampanje.

Tražimo jedan milijun šekalima! S ovim pozivom pristupamo k masama. Jedan milijun Židova kao pojačanje naših redova, kao avant-garda naše narodne preporodne ideje. Svi naši sumišljenici i saradnici razumjet će — o tome smo uvjereni — važnost njihove zadaće i biti prožeti dubokom željom, da učine našu ovogodišnju šekelsku kampanju velikim političkim i financijskim uspjehom za cijonizam.

Šekel bio je od uvijek simbol naše organizovane narodne volje. Sada sačinjava realnu podlogu organizacije, te je nosioc našega djela za oslobodjenje. Potreba, da se cijelome svijetu pruži dokaz snage i veličine Cijonističke organizacije, nije još nikada bila tako zamašna kao u ovome času.

Sumišljenici! Brinite se, da ovaj naš poziv naidje kod židovskog naroda na doličan odziv.

London, Kislev 5681 (November 1920).

Egzekutiva
Cijonističke organizacije,

Pozivamo sve mjesne cijonističke organizacije, da bezodvlačno započnu šekel-akcijom. Iznos jednog šekela za kraljevinu SHS ustanovljen je sa kruna 30.—. Potrebno je, da se što opsežnije i što brže provede ova akcija, jer o broju uplaćenih šekela ovisi u budućee položaj naše zemaljske organizacije u svjetskoj organizaciji.

Izvorni šekel blokovi bit će ovih dana razaslani.
Zagreb, mjeseca kisleva 5681. — decembra 1920.

SAVEZ CIJONISTA JUGOSLAVIJE. SAVEZNI ODBOR

R. Herzer v. r.
tajnik

dr. H. Spitzer v. r.
predsjednik.

Čast Vama, zagrebački Židovi!

Netom minuli izbori za židovsku općinu zagrebačku znače slom jednoga sistema, koji je u njoj vladao tako reći od dana, otkako ona postoji. I odmah valja istaći, da je taj slom bio toliko potpun i porazan, da je nadmašio i najoptimističkije nade i očekivanja na jednoj strani, a osupnuo i poništio drugu stranu, koja, kad se ne bi bila nadala uspjehu, za cijelo bi bila rado privoljela sporazumu, na koji je napredni i svijesni dio Židova grada Zagreba bio spreman.

Do toga sporazuma, koji bi jednoj tjesnogrudno-reakcionarnoj grupi bio uštedio blamažu potpunog izražaja nepovjerenja, nije došlo krivnjom zagriženosti i osobnih taština pojedinaca, koji

su svoje osobe identificirali sa stvari i koji nijesu umjeli maknuti se od svoje volje, pa su tako dočekali, da ih je mal ne jednodušna volja svih zagrebačkih Židova nemilice otpirila.

Zagrebački Židovi osvjetlali su svoj obraz posljednjim izborima u židovsku općinu. I to mal ne svi bez izuzetka, bez razlike struja i naziranja.

Oni su prije svega velikim brojem birača, koji su ovaj put dali svoje glasove, nadmašili broj birača, što je ikad glasao u zagrebačkoj židovskoj općini. Prije se dešavalo, da je broj birača znao bivati manji no broj izabranih. Ovaj puta procenat je učestvovanja bio veoma znatan, najpače prva dva dana, kod izbora za prvu i drugu kuriju. Što je treći dan bio slabiji, tome je razlog naj-

većma taj, što su imali da biraju ekonomski najslabiji i zaposleni birači na radni dan, dok su imovinski najjači birali na praznik (to je očito namjerice tako udešeno), i što je uspjeh listine svijesnih Židova bio već potpuno siguran, pošto je već prva dva dana pobjeda bila potpuna i znatno nadmoćna.

Židovi zagrebačke židovske općine dojako su prepuštali stolice u predstojništvu općine ljudima, koji su imali ambiciju, da se zasjednu na njih, a nijesu birali svoga predstojništva. Tako je kroz više decenija nominalno bio u predstojništvu gdje koji starac, koji nije dolazio na sjednice, do li u momentima, kad ih je predstojnik općine mobilizovao, da glasaju protiv kojeg savremenog ili pozitivnog židovskog zahtjeva.

To su bili »stupovi« dosadašnjih režima u zagrebačkoj kehili. I ti režimi nijesu ni časka osjetili nešto poput stida, da se oslanjaju na nekoliko desetaka birača i na takove stupove.

Ali, koji su spoznali, da je ovakovo stanje nedostojno i da ga se valja zaštititi, to su bili zagrebački Židovi.

Zadnjim naporom obnemoglih sila nekolicina se ljudi pokušala održati u vlasti. Ljudi, za koje rekoše oni, koji im stoje blizu, da imaju »dobar politički nos«, živjeli su tako potpunoma nizan svakog kontakta ne samo s općim židovstvom nego i sa Židovima svoje općine, tako izolovani u krugu »odabranih« u Izraelu, a još više izvan svakog kruga u Izraelu, te nijesu osjetili nasmrti novoga duha u svojoj općini, dok ih nije spopao i izjurio. U njih će možda sad tek, nakon njihova stavljanja u stanje mira, unići borbeni duh, koji se tik prije izbora očitovao u niskim pamfletima (pozajmljenim iz Graca): borbeni duh zadnjih trzaja jedne generacije, koja izumire, nakon što je židovski život u njoj već bio klonuo.

Što su gdje koji dobri ljudi i dobri Židovi, ustrajali uz njih, tome je u glavnome razlog onaj duh pijeteta, koji igra toliko lijepu, ali često i toliko štetnu ulogu u židovstvu, a nimalo častnu za one, kojima se iskazuje. Ali zagrebački Židovi došli su do spoznaje, da ima jedan viši — historijski — pijetetno što je onaj prema »zaslugama« ostarjelih, židovski indiferentnih: pijetet prema životu u židovstvu, koji je pozitivan i teži za održanjem i stvaranjem. Toj su svojoj spoznaji i potrebi dali izrazaja činom.

Otvorili su vrata općini onima, koji hoće židovstvo. Izbori su prošli u znaku borbe. Ali ta borba imala je oslobudno obilježje: ona je, prije svega, samo na jednoj strani bila borba načela i ideja, a na drugoj strani borba beznačajnosti i bezidejnosti i besadržajnosti u židovskom pogledu. Jer pamfleti, koji sumnjiče i zastrašuju, nijesu idejni manifesti. Ova je borba samo na jednoj strani, na strani starih i reakcionarnih, imala partijski značaj, dabome samo negativni značaj; na drugoj strani, na strani svijesnih mladih okupile su se sve dobre energije, kojima je stalo, da židovska općina živi kao dio židovstva, a ne kao institut za agonizovanje. Velimo: sve energije. Jer listina mladih sadržaje nacijske i nenacijske, i ortodoksne i neortodoksne, i aškenaske i sefardske Židove, imućne i neimućne. Ona je listina ljudi po jednome zajedničkome kriteriju: po čestitom htijenju židovstva.

I tako mi, te smo se borili za demokratizovanje izbornog reda, koje će novo vodstvo općine provesti kao najpreči svoj zadatak, udjosmo u općinu zato, jer su birači zagrebačke kehile srušili umjetne granice kurija, plutokratskih i familijarnih privilegija, do temelja, još prije no se u tome pogledu statut kehile promijenio. Zagrebačko židovstvo očitovalo je, da ne dozvoljava, da ga se udjeljuje u sramne karte po porezu. Ono traži duševna i čudoredna kriteri-

ja, po kojima će udjeljivati ljude u kategorije.

Ono je nalazilo žive sadržine u htijenju i zahtjevima mladih, koje je jedan pamflet nazvao ispraznim frazama. Ono je prozrelo pustoš jedne negativnosti, koja ništa nije nasmogla da kaže: vidjelo je — u danima Hanuke — »dobro« židovstvo« ljudi, kojima je u kandilu ponestalo ulja, pa tek što tinja fitilj njihova židovstva; i pred to svjetlašće na umoru spustiše gusto velo pompozni deklamacija o patrijotstvu, kanda ga oni monopolizovaše, a u stvari baš time svojom jasnoćom iskače, da u času, kad se radilo o židovstvu, o njemu nijesu imali što da kažu.

Židovi zagrebački stekoše vjeru u obećanja, koja ima da se ostvaruju po želji svih njih. Kucaj srca, koji je udario takt maršu mladih u vijećnicu židovske općine zagrebačke, bio je njihov kucaj. Raspoloženje je pobjedničko, koje je nastalo nakon izbora. Ali ne uslijed pobjedonosne opojnosti, nego uslijed osjećaja, da je to prvi puta, što ne samo cijelo židovstvo jedne općine, već što židovstvo kao ideja i čudoredna stvaralačka volja ulazi u vijećnicu židovske općine.

Volja će rasti, da se toj općini, koja postaje općinom svih općinara i općinom u židovskoj zajednici, doprinesu sile srca, uma i požrtvovnosti, e da nam cvate i da nam bude među prvima.

Ne, nije to pobjeda partije; to je pobjeda svih protiv negativnosti. U tome je garancija cvatu, koji hoćemo svi mal ne bez izuzetka.

To je, što su očitovali zagrebački Židovi u izborima za svoju općinu.

Čast vama, zagrebački Židovi!

Keren-hajesod.

Govori Sir Alfreda Monda i dra. Weizmanna.

Centralni komite Keren hajesoda u Engleskoj priredio je 5. decembra u Manchestru konferenciju, koja je bila namijenjena organizovanju akcije za Keren hajesod. Osobito značenje ovoj konferenciji podala je prisutnost ministra Sir Alfreda Monda i dra. Weizmanna. Konferencija, koja je kroz cijeli dan trajala, završena je velikom javnom demonstracijom skupštinom pod predsjedanjem Sir Alfreda Monda. Govori predsjedatelja i dra. Weizmanna proizveli su na slušatelje duboki dojam.

Sir Alfred Mond, burno pozdravljen, izjavio je slijedeće: »Zaista je značajan momenat, što ga slavimo danas, kad počinje svetkovina veselja, kojom naš narod slavi uspomenu na pobjedu naših predja, koji su u starodrevno doba čuvali nezavisnost Palestine. Kao što nekoć Makabejci, tako imademo mi danas priliku, kakova se kroz stoljeća nije opetovala, priliku, da podignemo domaju naših predja do stare slave i sjaja, da iz pustare učinimo opet zemlju, na kojoj će svaki građanin pod svojom smokvom i lozom živjeti i u kojoj će teći mlijeko i med. Za ovu obno-

vu obrazovan je veliki fond, Keren hajesod, fond za obnovu Palestine, fond, što ga sada organizujemo. Zaista je veliki zadatak i velika dužnost, što su nam nametnuti. O uspjehu Keren hajesoda zavisi budućnost Palestine, zavisi budućnost židovskoga naroda i svakoga pojedinoga Židova. Zašto je važno, da se s ovim fondom počinje u ovome času? Mnogi će ljudi reći, da je moguće najnepodesniji čas, da se ovaj fond sada obrazuje. Istina je, da postoji kriza u trgovačkom i finansijskom životu, ali postoji i kriza u Palestini, u Poljskoj i u Rusiji, a kriza mora da se suprotstavi krizi.

NE MOŽEMO DA ČEKAMO!

Izrael ne može da stoji i kuca na vrata, a da mu ne bi tko god pružio zlatni ključ, koji će mu utri put u njegovu narodnu domaju. Zato se fond obrazuje sada.

Mi tražimo velike iznose. Govori se o 25 milijuna funti. Mnogi drže, da je nemoguće postići ovaj iznos. Postavi li se cilj nad zvijezde, onda se cilj postizava, postavi li se nisko, onda mu se ne može približiti. Nema ideala, što ga naš narod, ako smo čvrsti i odlučni, ne bi postigao. Nema žrtve, koja bi bila prevelika. Mi se vraćamo jednoj opustošenoj baštini. Zemlja je pusta, ali predleže svi elementi za njezinu obnovu. Ovdje je stara klima, što su je našli naši predji, pošto su četrdeset godina lutali pustinjom, ista zemlja, koja ih je primila, može da bude i opet dobro obrađivana. Kada će zemlja biti opet natapana i obrađivana, urodit će žetvom i plodom kao i svaka zemlja u svijetu i otvorit će se industrijskom razvitku. Palestina treba ceste, luke, kuće, električnu snagu, naprave za natapanje i tvornice, sve moguće stvari, koje su potrebne, da se stvori razvitak po modernim idealima i sa modernim sredstvima. To je zlatni ključ. On leži u Vašim džepovima.

Razvitak zemlje kroz godine bit će u ostalom na korist cijelome svijetu. Centralna Evropa i Rusija trpe danas pod ekonomskom krizom, te su prenapučeno područje, koje nije u stanju, da prehrani svog pučanstva. Bilo bi stoga olakšanje, da se toliko ljudi, koliko je to samo moguće, presadi u jednu zemlju, u kojoj se mogu sami da uzdržavaju. Kamo da ljudi danas idu? Oni žive u strašnim prilikama. Doći će ova i u Ameriku. Danas ne možemo još da sve smjestimo u Palestini. Nije li velika stvar, da ih umjesto u strane zemlje dovedemo u našu vlastitu zemlju? Umjesto u strašno prenapunjena radna područja u zemlju, koja je sama novo područje, koja troši i potpomaže ostali svijet. Zapreke su pale i postavljena je pravedna i uvidjavna vlada, koja je povjerena jednom od naših sunarodnjaka, Sir Herbertu Samuelu, a ova vlada traži sada od nas Židova, da započnemo s radom. Mi nijesmo ni sanjali o takovoj prilici, moguće, da njezine veličine nijesmo ni sada još shvatili. Mnogi, koji su o tome cilju sanjari, danas su iznenadjeni. Lijepim frazama i lijepim raspoloženjima ne će se Palestina obnoviti. Trebamo orga-

nizaciju i novaca za obnovu domaje. Valjani židovski vojnici, koji su zajedno sa britskim vojnicima vojevali za osvojenje Palestine i koji su pali, pridonijeli su najveću žrtvu. Što se sada od nas traži? Materijalne žrtve i da si nametnemo ograničenja. Tisuće naših mladih ljudi rade u Palestini u teškom djelu ruku i mišica opasno i nezdravo djelo, da grade narodnu domaju. Mi moramo ove da podupremo, koji nose odgovornost za provedenje djela. Nakon stoljeća dana nam je opet prilika, da uspostavimo našu domovinu. Ništa me ne će uvjeriti da to nije moguće. Goyor Sir Alfred Monda primljen je burnim odobravanjem.

Iza primljenih rezolucija, kojima se izriče povjerenje cionističkim vodjama uzeo je riječ dr. Weizmann, i rekao:

»Zadatak, koji nam je postavljen, glasi, da se odluka od San Rema privede u realnost. Odluka od San Rema znači priznanje principa, da židovski narod ima pravo na obnovu Palestine, kao njegove narodne domaje. Ovaj se princip ima sada u Palestini da preobrati u realnost. Prirodno je, da nastaju i da se pokazuju poteškoće, kada jedan pokret iz stadija borbe o jedan princip stupi u stadij oživotvorenja. To više opaža se to kod jednog nervoznog naroda, kakav je židovski, tako, da se ne smijemo čuditi, ako se tu i tamo pojavi gdjekoja depresija.

Danas, u sjaju hanuka svijetla, započinjemo sa velikim djelom rada za naš veliki narodni fond, koji ima svrhu, da obnovi Palestinu.

Uprava Palestine, koja je pravedna i jamačno nema proti nijednoj narodnosti predrasuda, i ako je njen glavari Židovi i cionista, ova uprava raspisat će zajam, da stvori i razvije razne potrebne institucije u Palestini. Ovaj će zajam biti raspisan od uprave za zemlju, koja za sada ima većinu ne-židova i tek 10 ili 12% Židova. A ipak sam uvjeren, da govorim u ime sviju Židova ovdje i izvan ove skupštine, da će svaki Židov smatrati svojom dužnošću, da ovim zajmom stavi upravi Palestine na raspoloženje sredstva, premda se ne će upotrijebiti samo u korist Židova, nego cjelokupnog pučanstva u zemlji.

Trebamo dvije vrste rada i novčanih sredstava za uspostavu Palestine.

Trebamo novčana sredstva za sve svrhe odgoja socijalne skrbi i drugih institucija, koje u trgovačkom smislu ne odbacuju kamata. Škole i sveučilišta, bolnice uredbe ne odbacuju kamata, ali nijesu ništa manje važne nego li željeznice, poštanski uredi i naprave za natapanje. Useljenici, koji dolaze u zemlju u prvom redu traže šator ili baraku, da se sklone za nezgodnog vremena. Drugo je pitanje: Imadete li školu, u koju mogu da šaljem svoju djecu? Oni ne traže samo školu, nego dobru školu, u kojoj se obučava u hebrejskom jeziku, da im djeca budu odgojena u duhu nove Palestine.

Sve to tako je potrebno za obnovu Palestine, kao cement i opeke za inženjera i arhitekta.

Drugi oblik novčanih sredstava, koji trebamo, karakterizovan je kamatom, što ih uloženi kapital i u trgovačkom i privatnom gospodarskom smislu odbacuje. Imigracioni projekt, koji ima da se provede, može da bazira na poslovnoj osnovci, pa tako ima čitavi niz radova na ovoj osnovci. Stoga smo mislili, da onaj dio našega rada, koji se odvija na podlozi društvenih investicija, predamo jednoj grupi ljudi, koji su dotičnoj stvari vješti i posjeduju znanja i iskustva, da ih uspješno provedu. Predsjedatelj naše današnje skupštine stajat će na čelu jedne takove grupe, Economic Councila, koji će na to paziti, da će fondovi, koji su opredjeljeni za uspostavu Palestine na osnovci poslovnog preispitivanja, valjano upotrebe, racionalno upravljaju i tako rukovode, da će staviti u izgled odgovarajuće sigurnosti i ukamaćenje.

Ustanovljujem, da Keren hajesod jednu trećinu svojih slobodnih sredstava stavlja pod kontrolu jedne posebne grupe autoritativnih poslovnih ličnosti, koje pod predsjedanjem Sir Alfreda Monda sačinjavaju Gospodarsko Vijeće. Kapital, koji će se upotrijebiti za preduzeća, nositi će kamate, tako da svatko, tko svoj prinos daje Keren hajesodu, udioništvoje sa jednim dijelom svoga prinosa na dobitku ovih investicija.

Mi smo vezani našom čašću, da se ne će ni jedan filir engleskog poreznika upotrijebiti za židovsku domaju. Židovska narodna domaja gradit će se isključivo židovskim radom. Danas posvećen je naš rad dobavi novca, sutra može da poprими jedan drugi oblik, a mi ćemo i onda morati da se odazovemo pozivu. Židovi u Palestini shvatili su svoju zadaću. Oni su se svojedobno svrstali u bataljune, te sada stoje, ako je potrebno, u redovima radničkih bataljuna, koji grade ceste i osvajaju pustinju.

Židovi, koji ovdje žive, paženi i pod okriljem države, koja ih štiti od napadaja, nemaju prava da zaborave, kako milijuni u bijedi i nesreći u centralnoj i istočnoj Evropi propadaju. Na svakoj cesti leže i lutaju bez cilja. U dvije godine propalo je u Ukrajini 200.000 Židova i 500.000 židovskih sirota putuje bez krova po cijelome svijetu. Smjestite ih u Palestinu i dajte da raste kao uspravni ljudi vama na čast i slavu. Imademo vijesti iz Palestine, da stotine onih Židova, o kojima sam vam govorio, kucaju na vratima Palestine. Na cestama Palestine radi 3000 mladih židovskih radnika koji su tokom zadnjih triju mjeseci prispjeli u zemlju. Ljudi sa sveučilišnom naobrazbom, iz slobodnih zvanja, mnogi, koji su ostavili ugledne obitelji, da po kiši i buri grade ceste u Palestini. Ovi ne traže drugo no prilike za rad, a palestinska uprava to obećava. Možete li nam dati daljnih 200.000 funti, moći ćemo zaposliti daljnjih 8000 radnika i tako umnožiti produktivni elemenat.

Dolaze ljudi i kazuju, da mandati nije dosta dobar, da Palestinske granice nijesu dosta prostrane ili da engleska vlada nije dosta učinila. Moj odgovor jest: Pokažite, što možete danas da učinite, kad stojite pred najvećom kušnjom. Po vašim činima bit ćete prosudjivani. Situacija je stvorena i nitko ne može da izbjegne odgovoru. Doći će dan, kada ne ćete moći prolaziti židovskom ulicom, ako ne pokažete što ste učinili za Palestinu. Mi ćemo vam pokazati, da je ovaj dan bliži nego vi to slutite. Onda ne će biti potrebno da se stvaraju rezolucije, kada će židovska zajednica u Palestini rasti kao blagoslov ne samo za Židove nego za sve narode svijeta. Gradimo novu zajednicu. Jamačno počinjat ćemo gdjekoju novu pogriješku ali mi ćemo se uklanjati starim pogibljima i narod, koji je svijetu dao proke i svoje najuzvišenije dobro, njegovu religiju, bit će kadar da sagrađi čistu i novu Palestinu usprkos sviju sumnjičenja koja nam se podmiću.

Usavršivanje židovstva.

Piše rabin dr. P. Keller:

U staroj molitvi »prikupi nas sa sviju četiri krajeva svijeta« izražena je sva galutska tragika židovstva. Ne shvaćamo ali misao ove rečenice samo doslovce. I narodna i duševna struktura židovstva bila je razasuta i ras-kidana »u četiri kraja svijeta.«

Sva borba naših velikana kroz čitavu povijest bila je namijenjena uzdržanju jedinstva u židovstvu. Sve druge struje, ma da su ih zastupali duševni autoriteti, i ako nijesu išli za razorenjem jedinstva u židovstvu, ipak su to postigli i tako poslužili odmetništvu.

Žarište židovstva bilo je od uvijek izraženo i shvatano u riječi i pojmu »Cijon«. I kako je koja struja bila dominantna, sjala je sad jače, ili je izbljedjela ova riječ, ovaj istorijski cilj u svijesti židovskoga naroda.

Našu ćemo misao najbolje spoznat na jednom primjeru: na reformatornim nastojanjima 19. vijeka. Stalno, da su i ova nastojanja imala svojih duševnih autoriteta. Nu promatramo li danas ova nastojanja u svijetlu cionizma, ubrzo ćemo si stvoriti sud o njihovoj vrijednosti i posljedicama.

Kako su ovi siromašni, plemeniti učenjaci talmuda, koji su ustali protiv reforme, bili napadani? A oni su zapravo usred ovih opasnih struja bili jedini istorijski zastupnici pravoga, vječnoga židovstva.

Koliko li im zadavahu jada plemeniti vitezi reforme?

Razvikahu ih mračnjacima i beskućnicima. Njihov je grijeh bio, što su se teško borili protiv potiskivanja hebrejskog jezika, protiv izlučenja molitava za Cijon, protiv povadjanju za ne-židovskim običajima u sinagogi i vjerskom životu.

Da im je centripetalna moć pojma »Cijon« za židovstvo tako jasna bila pred očima, kaošto danas nama, bila bi im borba mnogo lakša. Ali oni su još

lutali u »tami galuta« i nedostajalo im je ovo božansko oružje. U sreću osjećali iskru istine, nije im ali posve jasno doprija do svijesti. I ako su bili vjerni liječnici, za ovu tešku bolest židovstva ne mogoše dati točne diagnoze.

Ali mi, koji živimo u doba oslobođenja, koji shvaćamo riječ »Cijon« u njegovoj božanskoj istini i veličini, mi možemo da damo posve sigurnu dijagnozu. Reforma i asimilacija dva su vjerna brata, složna u tome da provedu djelo uništenja. Pristaju jedan uz drugoga kao Sodom i Amora. Reforma je samo oružje asimilacije, koja utire put od vraćanju od židovstva, odmetništvu od njega.

Put, kojim imamo danas da podjemo jest: Moramo da se i duševno ujedinimo »sa četiri kraja svijeta«, a na ovom putu ujedinjenja neka nam svijetli božanska baklja — Cijon. Pod usavršavanjem židovstva razumijemo ovo duševno ujedinjenje. Moramo da tražimo i podjemo smjerovima, koji vode do jedinoga i jedinstvenoga izvora židovstva.

Nije naš zadatak da rasejkanosti i raznolikosti tumačimo i motiviramo sa istorijskog i psihološkog gledišta, nego da ih jasno upoznamo kao bolesti galuta, koje treba da se u ovo doba liječe.

To je čisto unutarnje duševno pitanje židovstva, koje se ne smije da veže o vanjske prilike ili sitničave političke okolnosti, nego mora da se posmatra sa stajališta velikog istorijskog zadatka, što počiva na ramenima naše generacije.

Herzlov zahtjev: povratak k židovstvu možemo danas mi, cijonisti, da povisimo i da tražimo: Usavršavanje u židovstvu!

Iz židovsko svijeta

Zaštita manjina u Poljskoj. Kako nam iz Varšave javljaju, obnarodovala je poljska vlada u zborniku državnih zakona tekst versajskog ugovora za zaštitu manjine od 8. juna 1919. u tri jezika: poljski, franceski i njemački. Time stupa ugovor za Poljsku na pravnu snagu.

Iz Bugarske. Mjeseca oktobra održan je kongres bugarskog židovstva, na kojemu je prihvaćen opći program za organizovanje bugarskog židovstva, a čije su glavne točke: bugarsko židovstvo organizuje se na nacionalnoj osnovi, a ne na vjerskom temelju. Vrhovna instancija narodne i kulturne organizacije je židovski kongres, koji sačinjavaju na tri godine izravno izabrani delegati. Kongres je permanentan. Bugarsko židovstvo ima da napregne sve sile, kako bi osiguralo budžet židovskih škola i ishodilo potporu sa strane države i općina za židovske humanitarne institucije.

Franceski vrhovni komandant u Siriji za promicanje cijonizma? Kako brzojavljaju »Doar hajom«-u iz Pariza, predao je franceski vrhovni komandant u Siriji, general Gourand točan izvještaj o kritičnom položaju u Siriji, u

kojemu se veli, da su za podržavanje sadašnjeg stanja u Siriji potrebni veliki iznosi. Zadnji događaji u Grčkoj ojačati će jamačno položaj Mustafe Kemala, te se može iščekivati, da će se pridružiti boljševicima i pristasama Feysula u svrhu provale u Siriju i Palestinu. Franceska i Engleska vlada morale bi dakle da podupru židovsko useljenje u Palestinu i da organizuju židovske odjele za samoobranu, koji bi u buduće imali da brane spomenute zemlje protiv boljševičko-panislamitske pogibljivi. Gourand poziva cijoniste u Franceskoj, da se probude iz svoga letargičkoga sna i da preduzmu najživlju agitaciju za cijonizam. (J. P. Z.).

Maks Nordau teško obolio. Javljaju nam iz Pariza, da je dr. Maks Nordau teško obolio. Po zadnjim vijestima, da je njegovo stanje povoda ozbiljnoj zabrinutosti.

Prag. U rukama praškog pučanstva nalazi se još veliki dio dijelova torasvitaka, koji su prigodom razorenja židovske vijećnice poderani. Mnogi uzeše ove komade pergamena za uspomenu, a da nijesu znali, da se radi o dijelovima jedne tore. Postoji namjera, da se praško pučanstvo jednim proglasom pozove, da povрати ove fragmente tore. Nakon toga imao bi se odrediti jedan postni dan sa propovijedi i preduzeti pokop torinih fragmenata. (»Selbstwehr Prag«).

Iz cijonističkog svijeta i Palestine

Organizovanje Economic Councila. Na Londonskoj godišnjoj cijonističkoj konferenciji zaključeni Economic Council upravo se organizuje, te će doskora započeti svojim djelovanjem. U Council imaju da udju: ministar Sir. Alfred Mond, Sir Robert Waley-Cohen, Lord Walter Rothschild, Stuart Samuel, major Fred Stern, colonel Fred Samuel, (sin bivšeg londonskog Lordmajora). (J. P. Z.).

Kongres američkih cijonista. Buffalo 4. decembra (Ž. d. u. zakašnjeno). Iza jednodnevnog prekinuća nastavljen su u subotu rasprave. Rabin dr. St. Wise ustao je ostrim riječima protiv onih, koji su američke cijoniste okrivili sa separastičkih tendencija te je uvjerljivim riječima branio vrhovnog suca Brandeisa. Pozvao je prisutne, da mu povjeruju i da se u nj pouzdaju. Kongres primio je govor rabina dr. Wisea sa burnim pljeskanjem.

Na predlog Mr. Charles Cowonsa izraženo je jednoglasno povjerenje Brandeisu.

Stvoren je zaključak da se obrazuju dva departmana — za organizaciju i Palestinski rad — i da se snažno podupre pokret za permanentni kongres američkog židovstva. U novo vodstvo izabrani su: vrhovni sudac Louis Brandeis, počasni predsjednik, rabin dr. St. Wise, počasni podpredsjednik, sudac Mack predsjednik, Mr. H. Friedenwald i Nathan Straus podpredsjednici. Mr. Schweizer

rizničar. Povrh toga izabrana je Egzekutiya od 48 člana, od kojih 18 stanuju u New-yorku.

Pitanje mandata i granica Palestine. Kako je poznato, trebalo se ovih dana u Londonu konačno rascistiti pitanje razgraničenja Palestine izmedju engleske i franceske vlade. Kako iz pouzdanog vrela saznajemo, riješit će se pitanje granica u povoljnijem smislu, nego se dosad iščekivalo. Ako se Franceska stanovitim ustanovljenjima još protivi, to se ipak iščekuje, da će prije ili kasnije cijonističke želje više ili manje uvažiti. I ustanove, koje će ući u ugovor o mandatu bit će poboljšane, pa ako u nekim cijonističkim krugovima još postoji neka opozicija proti ovim ustanovama, to ona ne ima svrhu kritike djelovanja Egzekutive, nego više njezinog jačanja, da ju kod stavljanja i provodjanja njezinih tražbina što snažnije podupre. (J. P. Z.).

Eksport drva u Palestinu. »Slavonija« d. d. za industriju drva u Zagrebu sklopilo je sa jednim židovskim konzorcijem iz Lavova zaključak za dobavu građevnog drva u Palestinu. Prvi transport, 100 vagona, ima da se dobavi već početkom naredne godine. Budući da su cijene drvu u Palestini veoma visoke, gotovo dvostruko visoke kao u Trstu, to se eksport drva u Palestinu ukazuje vrlo probitačnim.

Gradnja kuća. »Habone«, građevno društvo, započelo je sa gradnjom kuća u Palestini. U prvoj građevnoj periodi gradit će samo cottages (kuće sastojat će iz tri do četiri sobe, kuhinje i kupaone), kao i radničke stanove. Od projektiranih 600 kuća imade se već slijedećih tjedana početi sa gradnjom od 100 kuća. Istovremeno započinje palestinsko kamenolomno društvo svoje djelovanje sa kapitalom od 20.000 funti.

Trgovački promet. Prema izvještaju vlade o trgovačkom prometu prošle godine u Palestini, koji siže do 1. marta iznosio je import 4.191.060, a eksport 773.443 egipatskih funti uključivo trgovine sa Damaskom, ali bez trgovačkog prometa izmedju Hajfe i Jafe sa Beirutom. Import iz Beiruta u Palestinu iznosio je 282.000 a eksport kroz Beirut 494.694 funti. Prema tomu postignut je sveukupni import od 4.473.060, a eksport 1.267.137 egipatskih funti. Ovo veliko nerazmjerje izmedju importa i eksporta može u glavnom da se pripise okolnosti, što je vlada zabranila eksport žita, koje je prije poglavito Transjordanija u znatnim količinama običavala izvažati u Englesku, Egipat i Italiju. Importne zemlje su poglavito: Engleska, Franceska i Egipat, dok kao eksportne zemlje dolaze u obzir Engleska i Egipat. U glavnome importirana je slijedeća roba: pamuk, šećer, riža i nafta, a eksportirana: naranče sa funi i vino. Samo naranča eksportirano je u Englesku i Egipat za iznos od 161.000 funti.

Fosfati u Palestini. Prema vladinom izvještaju imade u Palestini osobito istočno od Jordana i u pustari Judeja bogatih poljana fosfata. Prije rata je u više mahova pokušano sa strane engle-

skih, talijanskih i turskih društava, da se ove fosfatske poljane iskoriste, što je ali uslijed transportnih poteškoća ostalo bez uspjeha. Uslijed novog razvitka zemlje sve više se potražuje umjetno gnojivo, uslijed česa se stvaraju pripravnici radovi, da se fosfatske poljane iskoriste za potrebe kolonizacije. Iskorišćivanje fosfata mogla bi da postane jednom od najvažnijih industrijskih grana u zemlji.

Vrtljari i posjednici oranžerija u kotaru Jaffa održali su konferenciju u svrhu organizovanja trgovine i eksporta naranča. Izabran je akcioni odbor židovskih, muslimanskih i kršćanskih goštelja naranča.

Hebrejsko društvo umjetnika u Jerusolimu. U Jerusolimu obrazovano je hebrejsko društvo umjetnika, koje si je stavilo za zadatak, da u pučanstvo unese smisao za umjetnost, umjetnine i estetski ukus. Društvo namjerava, da u proljeće priredi izložbu umjetničkih djela.

Pod konac mjeseca novembra pripjela su iz Trsta i Carigrada u Palestinu dva broda sa dvjestopedeset useljenika.

Iz Jugoslavije

Rodjendan Nj. Kr. V. Nasljednika Prijestolja Aleksandra. Povodom rodjendana Nj. Kr. V. Nasljednika Prijestolja Aleksandra održana je u zagrebačkom hramu 17. o. mj. u 9 sati do podne svečana služba Božja, kojoj je uz predstavništvo bogoštovne općine i mnogobrojno općinstvo pribivala i školska mladež. Služba božja uvedena je pjevanjem Kraljevskog psalma po nadkantor g. Josipu Rendiu uz pratnju kora. Iza toga izrekao je rabin g. dr. Gavro Schwarz pred otvorenim Aronhakodeš-om molitvu za vladara i vladalačku kuću. Služba božja završena je otpjevanjem triju narodnih himna.

Izbori u Židovsku bogoštovnu općinu u Zagrebu. Dne 12., 13. i 14. o. mj. obavljani su izbori za zagrebačku židovsku bogoštovnu općinu. Još nikada za njezina opstanka nije vladao ni približno toliki interes za izbor njezinih upravnih organa, kao ovaj put. U redovima općinara sa jakim židovskim osjećanjem dozrela je čvrsta odluka, da likvidira dosadnji upravni sistem. Sistem, reprezentovan ličnostima, koje su upornim ustrajanjem uz jedan odavna zastarjeli izborni red umjeli, da uz stijepeo sljedovanje svojih pristalica, sebi osiguraju neke vrste monopol na vodstvo općine. Sedmerotrakazvi jezda svojim je blijedim i hladnim svjetlom odveć dugo vladala sudbinom ove općine i dobro je, da je ugasla prije, no što je pod njezinim utjecajem obamro sav općinski život.

Pod geslom: »Svi dobri Židovi na okup za spas naše općine« ušlo se u izbornu borbu. Židovima sviju struja, koji su dobre volje, da porade oko napretka i procvata bogoštovne općine i njezinih institucija htjelo se dati mjesta u njezinoj upravi. U prosljedjenu ovoga principa postavljeni su pro-

ti kandidatskoj listini dojakosnje veći ne općinskog predstojništva kandidati — cionisti i necionisti, ortodoksi i neolozi, aškenazi i sefardi, sve Židovi sa toplim osjećanjem za židovstvo i jasnim shvatanjem njegovih potreba.

Je li čudo, da je ovakovu listinu kandidata sa zadovoljstvom pozdravila ogromna većina izbornika i golemi broj općinara, kojima je — usprkos njihova udovoljenja dužnostima prama općini — bilo po famoznim ustanovama izbornog reda, bilo propustima općinskih činovnika, oduzeto pravo izbora?

Je li čudo, da su uspravni Židovi otkloniv s prijezirom i gnjušanjem nedostojnu borbu vodstva protivničke grupe letacima, punima prikrivenih i otvorenih denuncijacija i ispraznih patriotskih fraza, dali svoj glas muževima svog povjerenja?

Je li čudo, da su ti ljudi, koji izbornicima nijesu znali kazati ni jedne riječi o svom radnom programu za bogoštovnu općinu — već ako im je program njihovo nametljivo isticanje hrvatstva i jugoslavenstva — da su ti ljudi u izborima doživjeli potpuni poraz?

Upravo dirljivom agilnošću i mladenačkim poletom prihvatise se naši Židovi posla, kad je izdana parola, da se polazi u izbornu borbu. Gospodje, ženska i muška omladina i balbatim natjecahu se u izvršivanju preuzetih dužnosti. Rijetkom disciplinom i podređivanjem primljenim nalogima uspjelo je, da je organizatorni i tehnički dio izborne agitacije uzorno proveden.

Na večer prije prvog dana izbora održana je u prostorijama »Union Kina« još jedna brojno posjećena izborna skupština. Govornici gg. dr. Lavoslav Šik, Jakov Davidović, dr. Marko Horn, Lav Stern i dr. Aleksander Licht stvarno su osvjetlili djelovanje dosadanje većine predstojništva i iznijeli čitavi niz neodloživih reformi, koje bi se imale provesti, te podvrgli oštroj kritici nedostojan način izborne borbe sa strane vodstva protivne grupe.

Izbori provedeni su sva tri dana bez ikakvog incidensa. Svi mandati pripali su listinama, kojih je nosioc bio u I. izborništvu g. Dr. Hugo Kon, u II. izborništvu g. dr. Lavoslav Šik, u III. izborništvu g. dr. Marko Horn. Od protivne grupe nije izabran ni jedan kandidat, u koliko pojedinci nijesu kandidovani na obim listama.

Razmjer predanih glasova bio je u I. izborništvu: 56 prama 35, u II. izborništvu 87 prama 10, a u III. izborništvu 248 prema 32.

Nakon obavljenog skrutinija i proglašenog izbornog rezultata priredio je veliki broj prisutnih izbornika novo izabranim članovima općinske uprave srdačne ovacije.

Beograd. Kako »Jevrejski Glasnik« javlja nastupio je naš sumišljenik g. dr. Fridrik Pops predsjednik eškenške općine i potpredsjednik Jevrejskog Nacionalnog Društva u Beogradu dne 24. pr. mj. dužnost potpredsjednika (podnačelnika) beogradske općine. G. dr. Pops član je Saveznog Odbora S. C. J., pa mu je predsjedništvo S. O. čestitalo na velikoj časti. Toj se čestiti mi najsrdačnije pridružujemo.

Hanuka sijelo »Literarnih sastanaka židovske omladine« u Zagrebu. Dne 27. kisleva — 8. prosinca — proslaviše. Literarni sastanci makabejsku slavu, da pruže dokaz živoga židovskoga života zagrebačke židovske srednješkol-ske omladine.

Predsjednik Erich Rothmüller, pozdravljajući prisutne jevrejskim jezikom istaknuo je, da u sadanje doba mora da govori o novim Makabejcima — halucim, što vrše novu hanuku — posvetu naše zemlje, koju je dušmanin bio pogrdio, te priča iz novih makabejskih knjiga o osvajanju zemlje po narodu, da raspravlja o izgradnji židovske domaje u Erec Jisraelu. Ocrtavši rezultate četrdesetgodišnjeg kolonizacionog rada u Palestini, te vanredne gospodarske mogućnosti za kolonizaciju velikog stila, prelazi na zadaće galut-skoga židovstva, da pokaže, kako je za izgradnju potrebna najpožrtvojnija saradnja svakoga Židova, pa izriče poruku omladini, da svaki radnik za Erec Jisrael radi i za omladinu, te da galutski Židovi ne smiju zapustiti najbolju svoju djecu — halucim, što polaze, da izgrade nov židovski život u Erec Jisraelu.

Gost haver Fritz, uz pratnju braće Rosenfeld, pjevao je ugodnim glasom pjesme Roskina i Nadela, da židovsko građanstvo bolje upozna ovu dvojicu najboljih židovskih kompozitora.

Iza toga čitao je haver Šalom Fretberger, prijevod lijepe novele Šolem Alehema Trendl.

Haverim braća Rosenfeld sviraju na guslama i klaviru Dussig-Burmestera i Winiamskog, pa virtuoznim sviranjem polučuju uspjeh.

Na koncu otvira tamburaški zbor »Makabija«, pod ravnanjem havera B. Steinerja, nekoliko židovskih narodnih zjesama, priredjenim za tamburaški zbor po haverim A. Rothmüller i B. Steiner. Sve su pjesme slušaoci primili burnim odobravanjem.

Svečanost je završena pjevanjem Hatikve.

Dječja Hanuka-priredba u Zagrebu. održana je 5. o. mj. u velikoj dvorani hrv. glazbenog zavoda pred mnogobrojnim općinstvom, koje je bilo ushićeno gledajući i slušajući svoju mladež, kako izvadja čisto jevrejski program. Sve prizore i pjevačke točke izvela su djeca na zadovoljstvo sviju, a naročito sitnog općinstva, koje je opet imalo »svoju« pretstavu. Kao pjevač istakao se sonornim školanim glasom Vlatko Reich iz Osijeka, koji odaje osobitu darovitost. Prigodni proslov, paljenje svijećica i pjevanje Maos cur, dadoše priredbi Hanuka-notu. Dvije krasne žive slike, galut i povratak u Cijon, učiniše duboki dojam na svakoga. Po svojoj tendenci i biranom programu, ova je čisto jevrejska pretstava bila vjerna slika onoga, što danas pokreće osvješteno židovstvo, a naročito omladinu. Stoga se propagandistična i manifestaciona vrijednost ove priredbe mora visoko cijeliti. Osobito priznanje ide Djevojačkom društvu »Bnot Cijon«, koje je svojim marnim radom, potpomognuto požr-

tvovnošću gg. Salamona Löwy-a i A. Rosenberga, priredilo ovu jevrejsku predstavu, te im dugujemo veliku hvalu. Uspjehu doprinijela je i članica zemaljskog kazališta gđa Fanika Haimann svojim požrtvovnim radom.

Karlovac. Makabejsko sijelo karlovačke židovske omladine. Karlovačka je židovska omladina priredbom svečanog makabejskog sijela dne 30. kisleva — 11. decembra — prvi puta istupila pred židovsko građanstvo Karlovca, da mu pokaže rezultate svoga dosadašnjeg rada, pa da ga potakne na intenzivnije pomaganje omladine u njezinom nastojanju oko hebraizacije i odgoja djece.

Za sijela redala se tačka za tačkom, da sve pokažu marno nastojanje i lijepi rad omladine. Iza oduševljenog pozdrava hamera predsjednika Branka Gostla pjeva dječji zbor, uvježban po haveru Egonu Goldneru, budnicu »Hoj eres!« Svu je dubinu židovske bijede i snagu preporoda prikazala Heda Heksch deklamujući pjesmu dra. Lichta »Kraj menore«. Dječji zbor vrlo lijepo igra »Hatedu vanim«, a iza toga pjeva Otika Brauner živo i zanosno »Seu Cijona!«, da je zamijeni slatka mala Renee Kramer, koja pleše gracioznom virtuožnošću svoje karakterne plesove na židovske narodne melodije. Na koncu, kao bratski pozdrav građanima i zagrebačkoj omladini Bnot Cijona, Makabija, Literarnih Sastanaka i Judeje, koja se skupila kod prve javne priredbe karlovačke židovske omladine, otpjeva dječji zbor palestinsku dječju igru »Šalom Alehem«, kojom učini pravo raspoloženje za nevezanu zabavu s plesom. Nakon pjesama zagrebačkih gostiju i pantomime gosp. Rosenfelda otpjeva g. nadkantor Meisel Rubinsteinova »Azru«.

Ovo je sijelo uspjelo i moralno i materijalno, pa treba zahvaliti žid. građanstvu, koje je priredilo lijepi buffet, omladini, koja je znala da pobudi kod građana interes za nove zadatke našega židovstva, pa da ga privuče radu oko izvršenja tih zadataka.

Križevac. Javlja ju nam iz Križevca: U subotu, dne 11. o. mj. proslavljena je u Križevcu dvostruka svečanost. U prisutnosti cjelokupnog židovskog pučanstva grada Križevca instaliran je u hramu novo izabrani predstojnik bogoštovne općine g. Aleksandar Goldschmidt. Doprtaćen po upravnom odboru pozdravio je novoga predstojnika na ulazu hrama tajnik bogoštovne općine g. Ljudevit Strausz, dočim ga je u samom hramu oslovio predstojnik istoga g. Jakov Hirschl i predao mu uz birane riječi ključ počasnog predstojničkog sjedala.

Nakon što je novo izabrani predstojnik zauzeo svoje počasno mjesto, stupio je tajnik bogoštovne općine pred rabina g. Dr. Engela, koji je ovih dana navršio 25. godinu svoga službovanja, te mu uz zahvalu za njegovo poslovanje isporučio čestitke bogoštovne općine.

Za vrijeme službe božje, koju je uz pratnju podpunog pjevačkog zbora celebrirao nadkantor g. Lavoslav Buchs-

mann, stupio je rabin na propovijedaonicu, te se u dirljivom svom govoru osvrnuo na minule 25 godine. Nakon što je nadkantor izrekao pred torom na oba svečara blagoslov u jevrejskom jeziku, završila je proslava otpjevanjem hvalospjeva.

Drugoga dana, u nedjelju poslije podne održana je u dobro posjećenoj općinskoj dvorani dječja »Hanuka zabava«. Nakon što je predsjednik Židovskog građanskog društva gosp. Robert Pseherhof u svom pozdravnom govoru razjasnio veliku važnost Makabejskih proslava zapalio je mali Branko Pollak. Hanuka-sviječće. Zvonko i Jelkica Schwarz otvirali su na glasoviru uz pratnju gusala Jellinekovu »Serenadu« sa tolikom vrsnošću, da su na burno zahtjevanje općinstva morali još jednu pjesmu dodati. Emica Krauss deklamirala je Morris Rosenfeldove »Hanuka-sviječće«, a gđjica Ella Breyer »Na krilu Okeana«. U prigodnoj aktovki Mate Strausza »Hanuka — Sviječće« odigrali su mališi svoje uloge upravo sa zanosom, na što je odpjevana »Hatikvah«. Toin zgodom sabrana je za Ž. N. F. lijepa svota. Uspjehu ove proslave mnogo su doprinijele gospodje Ivana Breyer, Zlata Grossmann, Elsa Penner, Gisella Strausz, Elvira Rotter, Ella Goldschmidt i g. Vlatko Hirschl.

Popis pučanstva. Zamoljeni po Savezu jevrejskih (izraelitskih) vjeroispovjednih općina kraljevstva SHS donosimo: Poslije punih deset godina izvršće se u cjelokupnom Kraljevstvu popis krajem ove godine, 28. decembra.

Važnost ovoga popisa koliko za nauku i statistiku, toliko i za svakog pojedinca, dovoljno je poznata. Ovo je, po red toga i prvi popis poslije Ujedinjenja, pa je s toga njegova važnost još i uvećana. Ovaj popis ima da ostavi vjernu sliku stanja poslije narodnog ujedinjenja i da bude osnovica za izvođenje državne organizacije.

Sve jevrejske općine, rabini i općinski činovnici, kao i inteligencija po mjestima, treba svojski da se zauzmu, da se ovaj popis izvrši u potpunoj tačnosti, kao i da uvere stanovništvo, da popis nema nikakve veze ni sa plaćanjem poreza, ni sa rekvizicijama, vojnom obavezom ni ostalim nužnim državnim nametima.

Nadamo se, da će se svi Jevreji ove Kraljevine odazvati svojoj građanskoj dužnosti.

Iz »Informacijonoga odsjeka Žid. akad. potp. društva« u Zagrebu. Akademikari daju instrukcije, i to: jedan iz jevrejskoga jezika, dvojica iz sviju predmeta srednjih škola, dvojica iz matematike, jedan iz latinskoga i grčkoga. Ponude valja slati na gornji odsjek, Palmotićeve ul. 16.

»Žid. akad. potp. društvu« u Zagrebu darovala je za »Žid. dječku menzu: Našička tvornica tanina d. a. jedan vagon drva.

Molimo ovime naše židovske sugrađane, da se ugledaju u taj plemeniti primjer, te našu menzu podupru darovima u naravi (drvo, brašno, šećer itd.)

Adresa društva glasi: Žid. akad. potp. društvo za žid. dječku menzu, Zagreb, Palmotićeve ul. 16.

Za tiskovni fond darovao: L. H. prigodom pobjede kod općinskih izbora K 520.--

Književnost

»Jüdischer Verlag« (Berlin) izdao je prije kratkog vremena dvije zbirke židovskih narodnih pjesama: F. M. Kaufmann: »Die schönsten Lieder der Ostjuden« i Arno Nadel: »Jüdische Volkslieder«. Djela zaslužuju osobitu pažnju, jer je time (možemo kazati) prvi put dana prilika, da zapad upoznaje pjesme istočnih Židova. Pojedine su pjesme bile doduše već i prije zabilježene i obradjene, ali sistematski skup svih narodnih pjesama nije dosada postojao. Nadel je već prije izdao zbirku židovskih narodnih pjesama, ali to su samo t. zv. »Jontefflieder«. U ovom najnovijem Nadelovom djelu nailazimo međutim (uz preradbe nekih pjesama Varšavskoga) i narodne pjesme, većim dijelom vesela sadržaja i melodije, koje tomu odgovaraju. Sve pjesme u Nadelovoj zbirci imadu uza se glasovirsku pratnju, što je za popularizovanje ovih pjesama kod nas od velike važnosti. U Kaufmannovoj zbirci ne ima pratnje i to čini njegovo djelo nekako znanstvenijim. Kaufmann je kod svake pjesme napisao tekst jevrejskim i latinskim pismenima. Donaša na kraju svake pjesme komentar, a na kraju knjige malen glosar. (I Nadelovo djelo ima na kraju malen glosar.) Kaufmann je zabilježio 47 narodnih pjesama, te ih podijelio u: religiozne i hasidičke, uspavanke, dječje, ljubavne, svadbene, obiteljske, vojničke i druge. Kaufmannovo djelo nije namijenjeno širim slojevima, nego onomu, koji želi, da proučava židovske narodne pjesme.

Promotrimo sad pjesme same, odnosno napjeve njihove. Kod svih ćemo opaziti čudnovat sklad medju melodijom i tekstom. Židovi posjeduju talenat, da lako izmisle bajke i legende, pjesme i melodije. Istočni će Židov za čas izmisliti melodiju za kakovu god pjesmu. Milieu sam (sinagoga heder) djeluje na pojedinca mistički, tako, da se u njemu pobude posebna čuvstva, koja su temelj stvaralačke snage. To je uzrok, da su istočni Židovi jedni od najtalentiranijih umjetnika.

Kao što pojedinac, tako i čitava rasa: narod sâm posjeduje glazbenog talenta u izobilju. Za sve prilike života, bile ove vjerske ili ne, stvorilo si je istočno židovstvo svoje pjesme. Tako ćemo naći na pr. u Kaufmannovom djelu mnoštvo svadbenih pjesama. Ove pjesme imadu dijelom neki svečani, a dijelom neki veseli, raskalašeni karakter. Druge pjesme, na pr. ljubavne, iznenadjuju nas svojim prirodnim osjećanjem. One su pune neke slatke melankolije, a to dolazi odatle, što su najvećim dijelom komponirane u »moll-u«. Taj »moll« daje pjesmama neki posebni sentimentalno-melankolički karakter, i baš to je jedna od bitnih oznaka židovske narodne pjesme.

Možemo mirne duše kazati, da je za cijelo jedan od najzvanijih sabirača

istočnog narodnog blaga Kaufmann, sakupljajući narodno blago istočnih Židova, mnogo učinio. Ove pjesme, koje žive u istočnom Židovstvu, čine jednu njegovu potrebnu sastavinu. Istočno židovstvo živi isto tako u tim pjesmama, kao šta te pjesme žive u njemu.

L. G.

»Jevrejski Glasnik«. Primili smo prvi broj lista »Jevrejski Glasnik«, koji je dne 19. o. mj. počeo da izlazi u Beogradu. Iz uvodnog članka razabire-

mo, da si je ovaj list stavio u zadatak donošenje vijesti o najvažnijim događajima u Jevrejstvu iz sviju zemalja, kao i vijesti, koje se odnose na obnovu Palestine kao jevrejske domovine, te da će pretresati vjerska, kulturna i društvena pitanja u cilju, da zbliži Jevreje u zemlji i time ih uputi na saglasan rad u pogledu ostvarenja njihovih zajedničkih potreba.

Pozdravljajući narodno ujedinjenje Srba, Hrvata i Slovenaca veli da će »Jevrejski Glasnik«, koji stoji nepokole-

bivo na stajalištu, da građani jedne zemlje uživajući jednaka prava imaju i jednake dužnosti, stalno uticati na Jevreje kraljevine SHS, da se kao njeni punopravni građani oduže svojoj otadžbini i predano saradjuju na njenom podizanju i blagostanju.

List izlazi tri puta mjesečno, te donša i špansko-jevrejski prilog. Pretplata iznosi za tri mjeseca 24 dinara. Uredništvo i administracija nalaze se u Beogradu, Dušanova 17.

Vijesnik Povjereništva Židovskog narodnog fonda Keren kajemet lejisrael) za Jugoslaviju.

Konferencija povjereništva Ž. N. F. za Jugoslaviju.*

26. oktobra držala se na inicijativu centralnog ureda za Ž. N. F. u Haagu. konferencija svih povjerenika Ž. N. F. u Jugoslaviji, koji su pribivali godišnjoj konferenciji Saveza Cijonista Jugoslavije u Zagrebu. Osim ovih prisustvovao je ovoj konferenciji i veći dio ostalih delegata.

Pročelnik komisije za Ž. N. F. u Jugoslaviji g. Lav Stern otvorio je sjednicu u 5 sati popodne i prikazao je u glavnim potezima razvitak organizacije i rada za Ž. N. F. u Jugoslaviji. Poslije toga održao je sekretar Ž. N. F.-a g. A. Pollak iz Haaga referat, u kome je medju ostalim istakao:

U zadnje se vrijeme već u nekoliko zemalja nastojalo sabirni rad za Ž. N. F. organizirati što bolje, a da se postignu što veći uspjesi. Pojedine zemlje kao Engleska, Njemačka, Čehoslovačka i Njemačka Austrija primili su na svojim godišnjim konferencijama povjerenika za Ž. N. F. razne rezolucije, koje statutarno odredjuju kako ima da se organizuje rad za Ž. N. F. Govornik naročito citira rezolucije primljene na zemaljskoj konferenciji povjerenika za Ž. N. F. u Austriji, koje mogu i ostalim zemljama služiti kao uzor. Prikazuje organizaciju Ž. N. F.-a od mjesnog povjerenika pa sve do godišnje konferencije povjerenika. Spominje, da upravu Ž. N. F.-a u Haagu izradjuje sada konstitucija, koja će po svojim jednostavnim principima da vrijedi po mogućnosti za sve zemlje.

Zatim govori o praktičnom izradjenju organizacije Ž. N. F.-a u Jugoslaviji, koja se mora da upotpuni imenovanjem povjerenika u svakom mjestu, gdje ima Židova.

Pored pismene veze, koja je dosad postojala s pojedinim mjestima, treba u narednoj godini uspostaviti uži lični kontakt vodstva s pojedinim mjestima. Tajnik uprave Ž. N. F. morac bi barem jedamput u godini da posjeti sva veća mjesta.

U pogledu sabirnih sredstava ističe govornik, da je na temelju čuđegodišnjih iskustava uvedeno pojednostavnje-

nje sabirnih metoda, koje nam omogućuju kraj sistematske izgradnje najljepši uspjeh. Kako će usljed akcije za Keren Hajesod morati Narodni Fond u narednim godinama odreći se samoporezivanja, morati će druga oprobana sabirna sredstva intenzivno izgraditi. Na prvom mjestu valjalo bi u Jugoslaviji provesti podjeljivanje sabirnih škrinjica, koje su dosad slab uspjeh pokazale. U svakom mjestu trebno bi svaki povjerenik, da razdijeli što više sabirnih škrinjica. Glavni ured izradit će tačnu instrukciju za povjerenike, pa je govornik uvjeren, da će ta akcija i u Jugoslaviji uspjeti. Referent zatim opširno govori o pojedinim sabirnim sredstvima te preporuča knjigu za prigodne darove, koja je u mnogim zemljama postigle lijepo uspjeh.

Konačno govornik razlaže metode agitacije i propagande za Ž. N. F., te naglašuje, da samo intenzivna propaganda riječju i pismom, te tačna informacija poverenika Ž. N. F. zajamčuju uspjeh.

Na referat nadovezala se debata, te je referent svima odgovorio na stavljena mu pitanja.

ZA DJAČKU MENZU DOPRINESOŠE

po 200.— M. Steiner, Zabok; Vjek. Gostl, Krapina, po 250.— Hevra Kadiša Krapina, po K 120.— Albert Mayländer, Var. toplice, po 100.— Robert Schönwald, Jakob Singer, Krapina, po 50.— Adolf Rott, Krapina, Š. Schlauberger, Krapina, Klein, Bedekovčina, Klein Krapina, Hinko Schönwald Stubica, Alex Bilén Zlatar, Adolf Jungwirth Golubovec, po 40.— Renar Zabok, Gostl, Krapina, Klein D. Stubica, Reich D. Stubica, Kauffmann Vinica, Viktor Pollak, Petrijamec, po 60.— Paula Stern Varažd toplice, po 30.— Fürst Krapina, A. Gottdank Krapina, po 20.— Max Lopot, Albert Gostl Pregrada, Leopold Gostl Bedekovčina, Wunschbach Krapina, Koschuth Bednja, Rudolf Gostl Krapina, Ana Goldberger, Zlatar.

MICIKA BIRNBAUM

GEZA SCHLOSSBERG

zaručeni.

Karlovac.

120

Glina.

SALAMON GOTTESMANN

RECHA GOTTESMANN r. Hessel

vjenčani.

Zagreb, 1. prosinca 1920.

118

Našim pretplatnicima!

Povišenjem cijene tiskare, te dnevnim poskupljivanjem papira i drugih izdataka, primorani smo, da povisimo danom 1. siječnja 1921. pretplatu na **K 120.—**

godišnje. Uvjereni smo, da će naš poštovani pretplatnici uvidjeti opravdanost ove naše povišice, tim više, što su to ostali listovi već prije učinili.

S istog razloga moramo povisiti i cijene oglasa, te se od 1. siječnja 1921. plaća za

12 uvrštenja	$\frac{1}{1}$ stranice	K 15.000
12	" $\frac{1}{2}$ "	" 7.600
12	" $\frac{1}{4}$ "	" 4.000
12	" $\frac{1}{3}$ "	" 2.200
12	" $\frac{1}{16}$ "	" 1.250
Oglasi zaruka i vjenčanja		" 150
Kod 24 uvrštenja 10% popusta		
" 36	" 20% "	

Traži se

smjesta podvornika, koji bi ujedno bio i inkasator. Plaća prema pogodbi. Reflektanti neka se prijave u prostorijama Saveza Cijonista Jugoslavije Ilice 31. za vrijeme uredovnih sati

Tajništvo Saveza Cijonista
Jugoslavije.

TVORNICA ŠTAMPILJA

ŠANDOR SCHNELLER

REZBAR — GRAVEUR

ZAGREB

STROSSMAYEROVA ULICA BROJ 6.

* Uslijed obilnog materijala donosimo istom danas ovaj referat.

Banka za trgovinu obrt i industriju

dioničarsko društvo

Jelačićev trg 4. — **ZAGREB** — Jelačićev trg 4

Podružnice: Koprivnica, Ruma.

Dionička glavica K 5,000.000 — Pričuve K 2,000.000 —

PRIMA

štedne uloške na knjižice i u tekućem računu do daljnjega sa

4% čistih

KUPUJE I PRODAJE

vrijednosne papire, srečke svake vrsti, devize, strani zlami i srebrni novac.

PROVADJA BURZOVNE NALOGE.

FINANSIRA

industrijalna i trg. poduzeća.

ESKONTIRA

mjenice, doznačnice, čekove, odreske i žrijebane vrijednosne papire, daje predumove na vrijednosne papire kao dionice, rente, srečke i t. d. načaje na otvorene knjižne tražbine uz povoljne uvjete,

Prodaje promese za sva vučenja, izdaje kreditna pisma i čekove na sva tu- i inozemna mjesta, osigurava srečke, proti gubitku na tečaju.

Umjetničko nakladni zavod

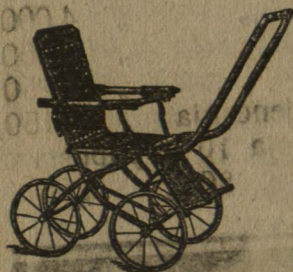
Vlastita konfekcija
papira i
tvornica
kvalitetnih omota

**Veletrošovina papira,
pisaceg pribora i
razglednica**

Zagreb, Merkur Ulica 31

Brzjavni: Papmerkur. Telefon 17-96

Prva jugoslavenska tvornica

dječjih kolica

! POKUĆTVO !

iz bambusove, peddigove i španjolske trske, te plotenje košara

Izrađuje sve vrsti dječjih kolic: najnovije konstrukcije; kolica za lutke, pleteno pokućstvo i galanterijsku robu, kao i sve vrsti putnih, ručnih i ostalih košara u vrlo ukusnoj izradbi.

Cijene umjerene. — Svaka količina otprema se odmah.

BRZOJAVI:
Braća Hartenstein, Derventa, (Bosna) „BRAHA“ — DERVENTA

VREĆE

iz jute, tekstilna i papira nove i upotrebljene u svim dimenzijama za

brašno, posije, ugajl itd. dobiju se najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG
VRHOČEV ULIČ 13 — ZAGREB — TELEFON BRO 10-65

Kupujemo

sve vrsti upotrebjenih vreća uz najveću dnevnu cijenu

Zavod za posudjivanje nepromoćivih penjava

Centralna Eskomptna i Mjenjačna Banka, d. d.

Ilica 26.

ZAGREB

Ilica 26.

Brzjavni naslov:
Brodbanka

Telefon: { ravnateljstvo 8-78
 blagajna 15-30

Pričuve preko K 45,000.000.—

Dionička glavica K 50,000.000.—

Podružnice: Brod na Savi

Ulošci preko K 20,000.000.—

Podružnice: Osijek, Djakovo

Prima ULOŠKE na knjižice i u tekućem računu uz najbolji kamatnjak. Novi ulošci vraćaju se odmah bez otkaza. — Daje MJEMBENE i KONTOKORENTNE VJERESIJE, finansira trgovačke i industrijalne poslove uz najpovoljnije uvjete. — Obavlja sve BURZOVNE POSLOVE, kupuje i prodaje devize, valute i efekte, izvršava sve naloge brzo i kulantno. — Prodaje uz dnevni tečaj doznake, isplate i akreditive na sva mjesta u inozemstvu, a naročito na WIEN i PRA